

ALOQA XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA ICHKI AUDITNI TASHKIL ETISH

U.A.Shirinov – SamISI, PhD.

A.A. Amonov – SamISI, katta o'qituvchi

D.Hamidov – SamISI, magistr

Annotatsiya: Maqolada aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlarda ichki audit o'tkazishning maqsadi, ularning vazifalari haqida mulohazalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: aloqa, xizmat, ichki audit, telekommunikatsiya, nazorat, axborotlashtirish, tekshirish.

Аннотация: В статье представлены цель проведения внутреннего аудита в организациях, оказывающих услуги связи и их обязанности.

Ключевые слова: связь, служба, внутренний аудит, телекоммуникации, контроль, информация, проверка.

Annotation: The purpose of conducting an internal audit in entities providing communication services and their duties are presented in the article.

Key words: communication, service, internal audit, telecommunication, control, information, inspection.

Ichki audit xizmati ham auditorlik faoliyatining bir qismi bo'lib, uning faoliyat yuritishi tashqi auditorlik faoliyatidan bir qancha farq qiladi. Ichki audit xizmati aynan aksiyadorlik jamiyatlarida faoliyat yuritishi qimmatli qog'ozlar bozorining ham rivojlanishiga asos bo'ladi. Umuman olganda ichki auditorlar o'zlari ishlaydigan korxonalar faoliyatini tekshiradi. Ular qoidaga ko'ra, korxonaning kuzatuv kengashi tarkibiga kiradilar.

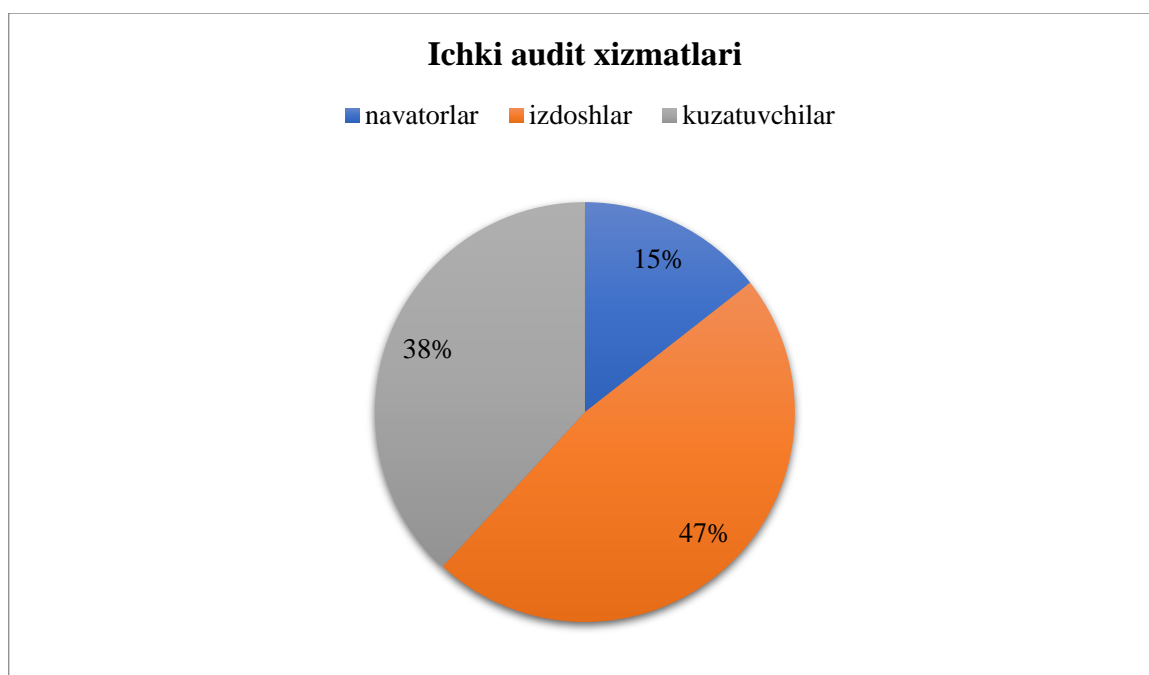
Aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlarda ichki auditni tashkil etish o'ziga xos yondashuvni talab etadi. Chunki aloqa xizmatlari bu ham moddiy ham nomoddiy ko'rinishga ega bo'lgan xizmatlarni o'zida jamlovchi faoliyat turidir. Bundan tashqari ichki auditorlardan ham axborot texnologiyalar sohasidan yuqori bilimga ega bo'lishni talab qiladi. Shu nuqtai nazardan kelib chiqib S.Malikova o'z ishlarida yangi texnologiyalardan foydalanish hajmi va darajasidan kelib chiqib, ichki audit xizmatlarini bir nechta guruhlarga ajratganlar:

❖ navatorlar (15%) – iqtisodiyot sohasi, kompaniya hajmi yoki mintaqasidan qat'i nazar, hamma joyda mavjud. Bu shuni ko'rsatadiki texnologiyani qabul qilishdagi stereotipik to'siqlarni (xizmat hajmi va byudjeti) yengib o'tishi mumkin;

❖ izdoshlar (47%) – navatorlarga e'tiborni qaratishadi va ular ortidan texnologiyalarni qo'llashda ergashishadi, lekin juda sekinlik bilan;

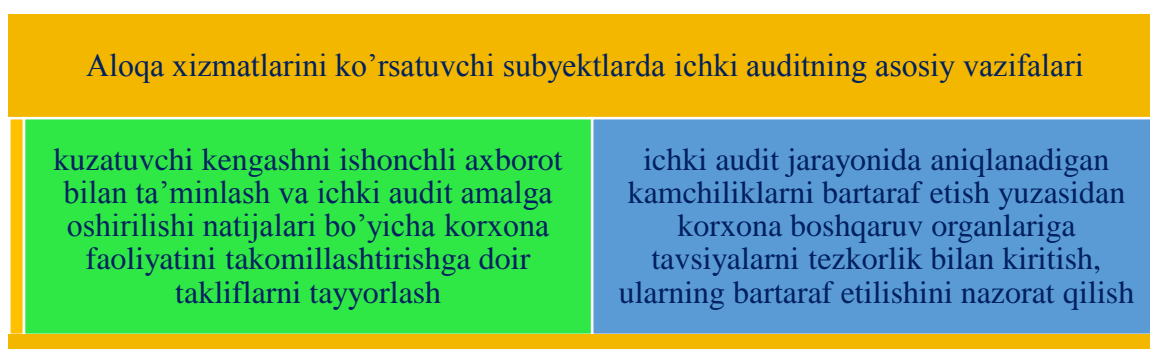
❖ kuzatuvchilar (38%) – ushbu gurux vakillari texnologiyalardan past darajada foydalanishadi yoki umuman foydalanishmaydi. Ular texnologiyalarning yetishmasligi, kompaniyadagi ma'lumotlar sifati pastligi yoki sarmoya kiritish uchun resurslar yetishmasligi bilan cheklanishi mumkin yoki korxonada madaniy jixatdan tayyor bo'lmasligi mumkin.

Aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlarda ichki auditning asosiy vazifalari belgilab qo'yilishi lozim.

1-rasm. Ichki audit xizmatlarini guruhlari¹

Aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar kuzatuv kengashini ishonchli axborot bilan ta'minlash ichki auditorning asosiy vazifasidan biridir. Chunki kuzatuv kengashi auditorning axborotlari asosida korxonaga kelajagini belgilovchi qarorlarni qabul qiladi. Bu esa korxonaga kelajakda katta naf olishiga asos yaratishi mumkin. Ichki auditor korxonaga faoliyatini takomillashtirishga, xarajatlarni kamaytirishga doir takliflarni ham tayyorlashi lozim. Bundan tashqari ichki audit jarayonida aniqlanadigan kamchiliklarni bartaraf etish yuzasidan korxonaga boshqaruv organlariga tavsiyalarni tezkorlik bilan kiritish, ularning bartaraf etilishini nazorat qilib borishi lozim.

2-rasm. Aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlarda ichki auditning asosiy vazifalari.²

Aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlarda ichki audit texnologiyasini rivojlanayotgan iqtisodiyotga moslashtirib borishi lozim. Ichki audit texnologiyasini takomillashtirishning muhim yo'nalishi – bu tekshiruv o'tkazishni

¹ С.Маликова Внутренний аудит: основные инструменты и компетенции на базетехнологий. <https://www.eg-online.ru/article/377541/>

² Муаллиф ишланмаси

tashkil etish va uni takomillashtirish yo'llarining samaradorligini oshirish hamda uning zaif tomonlarini aniqlashdir. Shu sababdan auditorlik tekshiruvi bosqichlarining ketma-ketligi, uning borishi va natijaviyligi ichki auditorlik nazorati samaradorligi va holatini belgilab beradi.

Aloqa korxonalarida ichki audit xizmatining maqsadi tashqi auditorlik faoliyatidan farqli o'laroq, ular korxonaning moliyaviy xo'jalik faoliyatini doimiy nazorat qilish maqsadida oldiga bir qancha maqsadlarni qo'yadi: aktivlar holatining nazorati, ichki tizimdagi nazorat jarayonlarini tasdiqlash, ichki nazorat va axborot qayta ishlovi tizimining samarali ishlovining tahlili, boshqaruvning axborot tizimi tomonidan beriladigan ma'lumotlarinnig sifatligini baholash.

Bizning fikrimizcha, aloqa korxonalarida ichki audit xizmatining maqsadi –jamiyatning kuzatuv kengashi va aksiyadorlarinigo'ri va o'z vaqtidaaxborot bilan taminlash, korxonaning moliyaviy xo'jalik faoliyatini nazorat qilish, ishlab chiqarish imkoniyatlarini baholab borish hamda korxonani barqaror faoliyat yuritishini ta'minlashdar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Pardabayevich O. M. Tijorat banklari ichki audit o'tkazish tartibi va mezonini //pedagogs jurnali. – 2023. – T. 28. – №. 2. – С. 41-46.
2. Hakimov R., Abduraxmonov N. Ichki audit tekshiruvining samaradorligini baholash va uni oshirish yo'llari //Journal of new century innovations. – 2023. – T. 30. – №. 3. – С. 69-75.
3. С.Маликова Внутренний аудит: основные инструменты и компетенции на базетехнологий. <https://www.eg-online.ru/article/377541/>
4. Rustamov M., Rahimova F. The Application Of Internal Audit Standards In The Organization Of Internal Audit In Commercial Banks Of The Republic Of Uzbekistan //International Finance and Accounting. – 2019. – T. 2019. – №. 6. – С. 21.
5. Usmonov M. Continuous recording and audit //Scienceweb academic papers collection. – 2021.
6. Ostonokulov, Azamat, Xoljigit Iskanov, and Abdulaziz Norqo'chqorov. "Davlat sektoridagi tashkilotlarda ichki audit." *Talqin va tadqiqotlar* 1.8 (2023).
7. Кеворкова Ж. А. и др. Внутренний аудит. – 2013.
8. Клычова Г. С. и др. Внутренний аудит–эффективный инструмент системы корпоративного управления //Вестник Казанского государственного аграрного университета. – 2016. – Т. 11. – №. 2. – С. 95-99.